

A hetedik verzió – papíralapú munkák

Új válogatás a Vass László Gyűjteményből

LÓSKA LAJOS

Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény, Veszprém, 2018. XI. 17. – 2019. III. 14.

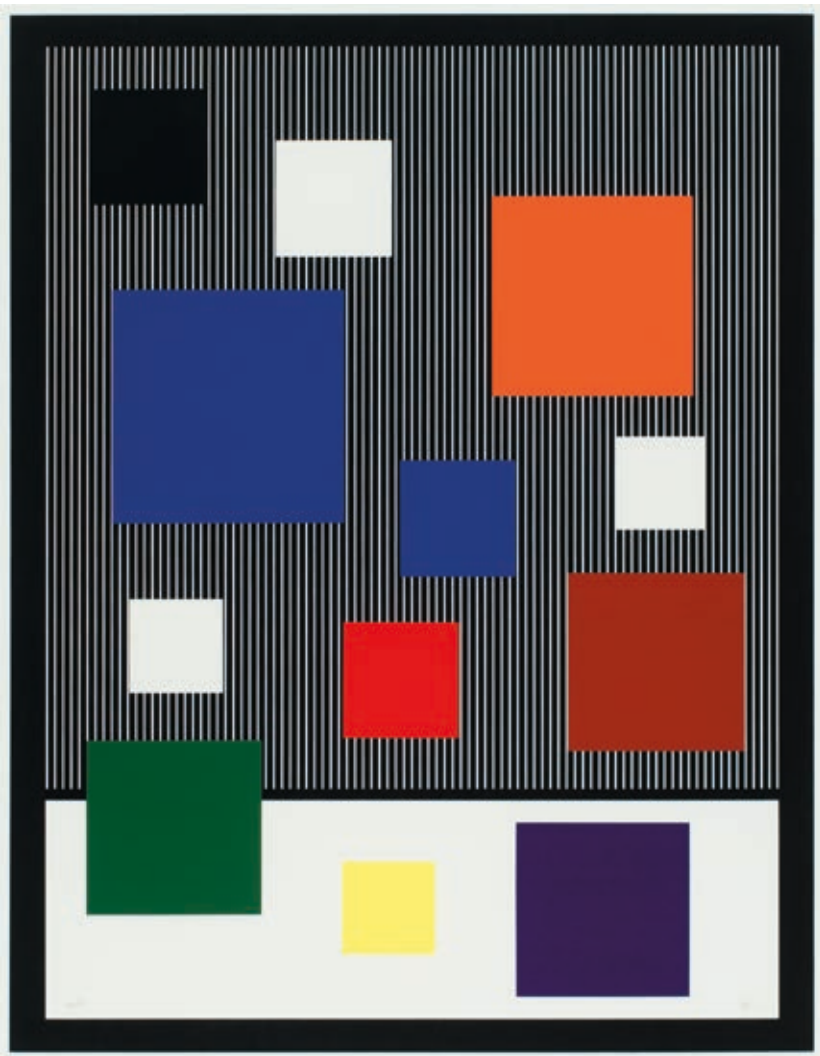
*Legintenzívebb iskolánk:
saját tapasztalataink világa. A próbál-
kozás többet ad, mint a tanulmányozás,
s a játékos kezdetek kedvet csinálnak,
és magától értetődően vezetnek a
leleményből fakadó építkezéshez. [...]
A cél: a felfedezés.*

JOSEF ALBERS: ALKOTÁSRA NEVELÉS

A Veszprém legszebb részén, a várban, a Püspöki Palota és a Dubniczay-palota szomszédságában található Vass-kollekció jelentőségét és színvonalát jelzi, hogy a *Fény, szín, forma – Polikróm harmóniák* című hatodik válogatás után, melyen elsősorban festmények szerepeltek, november közepe óta egy újat tekinthet meg a közönség. A hetes számot viselőt, amely a sokszorosított grafikákra koncentrál, de az anyagot számos festmény és szobor is kiegészíti, értelmezi. Többször leírták már, hogy Vass László az 1970-es évek második felében kezdett el magyar művésztől – Barcsay Jenő, Tóth Menyhért, Korniss Dezső, Deim Pál – gyűjteni, majd az évek folyamán fokozatosan eljutott a nemzetközi irányzatokhoz, a bauhaus szellemiségét az Egyesült Államokba vivő konstruktív (Josef Albers) és a konkrét művészethez (Max Bill, Richard Paul Lohse), sőt, úgy tűnik, napjainkra gyűjtésének fő iránya egyre inkább a nemzetközi művészet.

Ha időrendben nézzük a kiállított anyagot, az optikai effektusok és a geometrikus formák kettőséből felépülő op-arttal, Victor Vasarely és Jesús Rafael Soto lapjainak bemutatásával kell kezdenünk. Az op-artot, illetve az irányzat életre hívójának, Vásárhelyi Győzőnek a munkásságát – már csak Óbudán található múzeuma miatt is – jól ismeri a modern művészet iránt érdeklődő hazai közönség. Szemet megtévesztő, jellegzetes op-art-mű Vasarely Veszprémben látható *Kompozíciója* is, de legalább ennyire mozgalmas a hasonló módon tevékenykedő Soto vibrálóan színes nyomata, a *Bottrop* (1990). Az optikai effektusokra épülő

kifejezőmódok hajdanvolt nyugat-európai népszerűségét jelzi továbbá, hogy a fényművészet inspirálta az 1957-ben megalakult ZERO-csoport létrejöttét is. Az alapító tagok mindegyikétől (Heinz Mack, Otto Piene, Günther Uecker) találunk munkákat a gyűjteményben.



Fotó: Navrátil Ferenc

JESÚS RAFAEL SOTO: *Couleur ed bord noire*, 1990, szitanyomat 18/100

HUNGART © 2019

Közülük – mindenekelőtt eredetiségük miatt – Uecker papírba csomagolt/fóliázott, szögekből készített fehér dombornyomatait ajánlom az érdeklődők figyelmébe.

Vass László nagy tisztelője az 1920-as évek második felében a Bauhausban dolgozó, majd a 30-as években az Egyesült Államokban letelepülő Josef Albersnek. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a tény, hogy egy külön teremnyi papírmunkát láthatunk tőle a mostani válogatásban, de festménye is szerepel itt. Érdeemes néhány szót szólnunk e szerigráfiai létrejöttéről is, ugyanis számos közülük festmények alapján készült különnyomat (*Homage to the Square I–IV, Variant/Adobe*). Ezt a módszert gyakran alkalmazzák szerte a világon, például nálunk a Szentendrei Grafikai Műhelyben is készültek szitanyomatok Barcsay Jenő, Korniss Dezső és más meghatározó alkotók festményeiről, rajzairól.

Külön említést kell tennem a svájciakról, Max Billről, Richard Paul Lohséról és Verena Loewensbergerről. A svájci konkrét művészetet művelő képzőművészek vezéralakja Max Bill volt. Körcikkekben álló, a konstruktivizmushoz és a bauhaus szellemiségéhez kapcsolódó nyomataiból ugyancsak több darab megtekinthető Veszprémben (*Négy színpár fehér négyzet körül, 1970, Cím nélkül, 1990*). Ugyancsak itt kell szólnom a Párizsban és Svájcban hosszú évtizedekig élő Konok Tamás vékony vonalakból, illetve nagyobb konstruktív formákból felépülő lapjairól is (*Sine loco et anno, 2005*), ugyanis – mint ahogy egyik interjújában megjegyzi – hosszabb és személyes kapcsolatot ápolt a svájci konkrét művészekkel.*

A jelen, sokszorosított grafikákból álló válogatás, akárcsak festészeti párja, meggyőz bennünket arról, hogy Vass László igyekszik egységes kollektívot kialakítani, amelynek gerincét a konstruktív és a minimal (monokróm) művek képezik, de ettől eltekintve nem zárkózik el a más szemléletű és stílusú nívós alkotóktól sem, gondolok az installáló, „csomagolóművész” Christo jelenlétére a tárlaton, vagy a szobrász Tony Cragg szerigráfiáira.

Szükséges a magyar kollektíváról is szólni, annál is inkább, mert a papírmunkák mellett több szobor és kép is jelen van a kiállításon, ami azt bizonyítja, Vass László fontosnak érzi, hogy bemutassa, honnan indult a gyűjteménye. Egyik korai interjújában

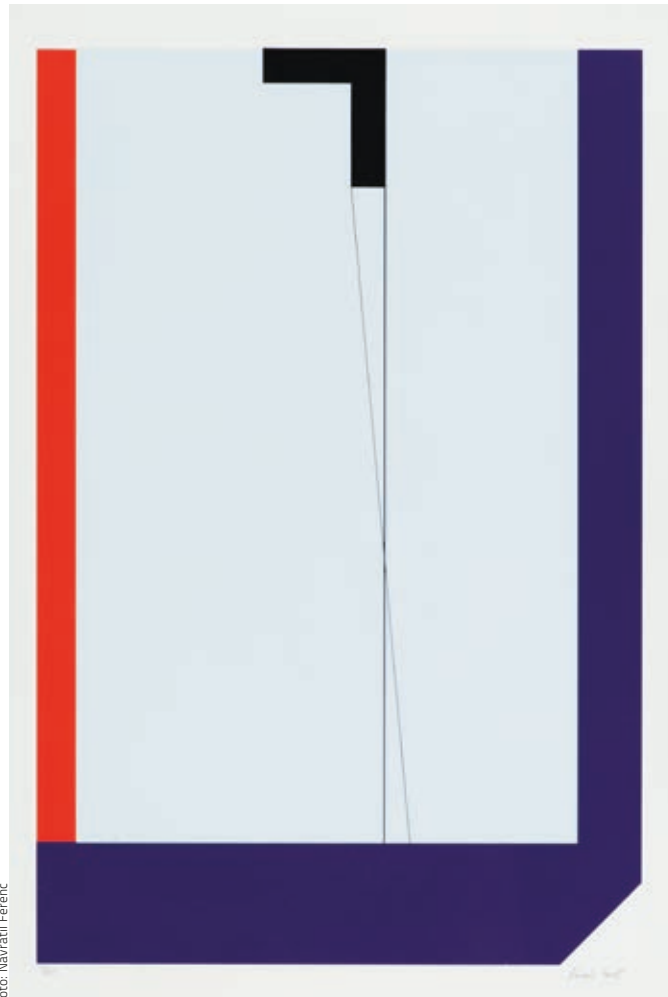


foto: Navrátil Ferenc

KONOK TAMÁS: *Sine loco et anno, 2005*, szitanyomat 7/40



foto: Navrátil Ferenc

JOSEF ALBERS: *Homage to the Square II,*

A művész festménye alapján készült szitanyomat

Josef Albers Múzeum, Bottrop jóvoltából,

© The Josef and Anni Albers Foundation HUNGART © 2019

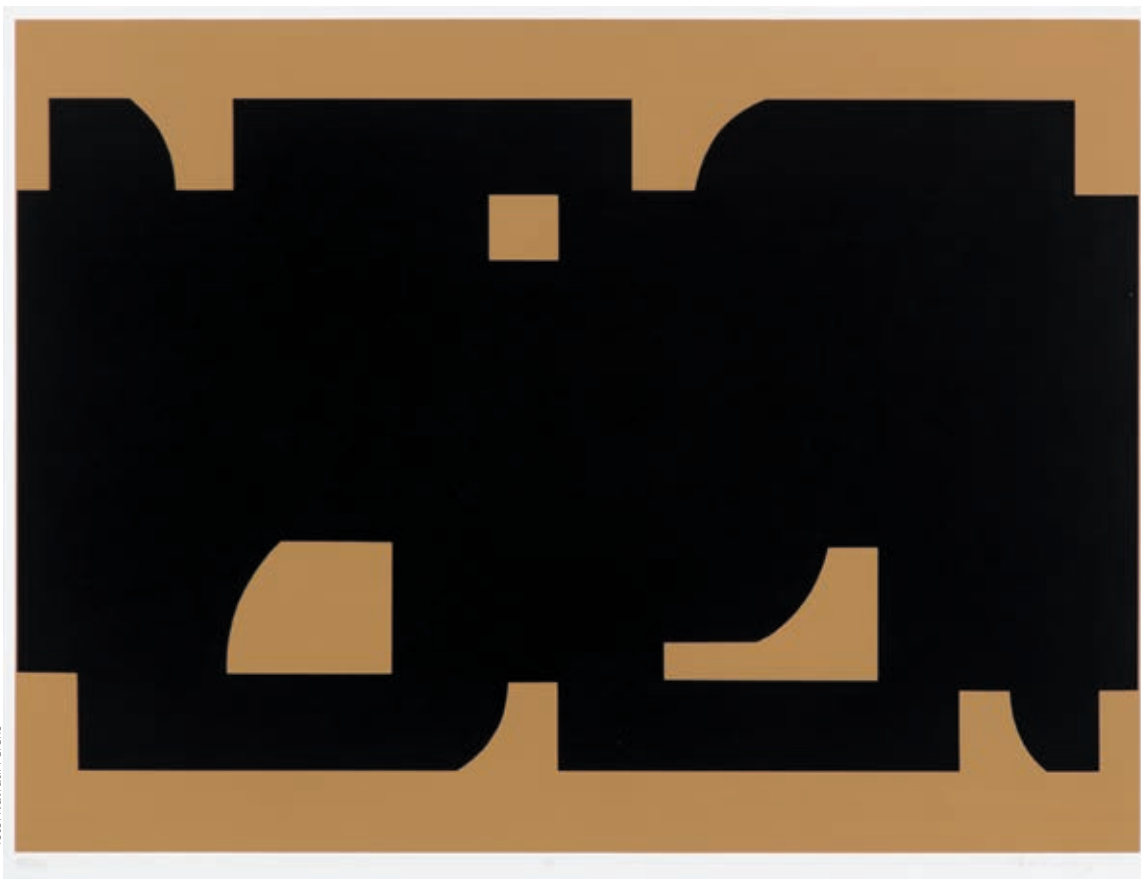


foto: Navrátil Ferenc

BEAT ZODERER: *I., 1994,*

színes spirálfűzet, papír HUNGART © 2019

fotó: Navrátil Ferenc



BARCSAY JENŐ: *Dinamikus formák*, 1976, szitanyomat 93/140 HUNGART © 2019

beszélt Barcsay Jenővel való találkozásáról, amelyből az évek folyamán munkakapcsolat lett. A művész iránti máig tartó nagyrabecsülését jól szemlélteti a képtár emeleti részén felsorakoztatott, a 70-es években készült szerigráfiák sora. Nagy erényüknek mondható, hogy nem steril derékszögekből épülnek fel, mint nagyon sok neokonstruktív vagy hard edge mű; annak ellenére a szerkezet erejét demonstrálják, hogy könnyedek és oldottak (*Szürke-fekete*, 1976, *Dinamikus formák*, 1976). Ki kell emelnem továbbá a nagy méretű konstruktív képeket festő Sean Scullynak a grafikai sorozatát, amelynek érdekessége, hogy a lapok klasszikus technikával, aquatinta eljárással készültek, és geometrikus formáik nem élesek, inkább lágyak, puhák (*Landline Blue*, 2014).

Szinte természetes, hogy a hazai művészeket képviselő anyagban több konstruktív mű hangsúlyosan szerepel, köztük Csiky Tibor számos plasztikája. A *Rietveld-szék 5/4-es* változatával Csiky a klasszikus konstruktivizmusnak és a 70-es évek újkonstruktivista szobrászatának direkt kapcsolatára kívánt utalni, a *Kazimir Malevics* (1979) és a *Walter Gropius* (1979) című fémszobraival pedig a bauhaus jelentőségére, a gyűjtemény szellemiségére. Ugyancsak ezt a szemléletet tükrözik, erősítik Megyik János, Hetey Katalin, Ingo Glass, Haász István és Molnár Vera alkotásai is.

Bár valamennyi kiállítóról már csak terjedelmi okok miatt sem tudtam említést tenni, talán így is kiderül, hogy az egyik legegységesebb magyarországi kortárs gyűjtemény anyagának jelentős szelével ismerkedhetnek meg azok a látogatók, akik télvíz idején is veszik a fáradságot, és elzarándokolnak Veszprémbe, hogy megtekintsék a Vass Gyűjteményt.

Jegyzet

* „Közel huszonöt évig éltem felváltva Párizsban és Zürichben. [...] Új ismeretségi körre tettem szert Svájcban. Megismertem Max Billt, Richard Paul Lohsét, Verena Loewensberger, Vivarellit. Ez volt a Zürichi Iskola, a konkrét művészek csoportja.” Élettörténetek, beszélgetés Konok Tamással. In Lóska Lajos: *Képtörténetek*, Budapest, 2008, 152.

fotó: Navrátil Ferenc



MAX BILL: *Négy színpár fehér négyzet körül*, 1970, III/XI HUNGART © 2019